

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Живко Ангелов Велчев,

във връзка с публична защита на дисертационен труд за получаване на образователна и научна степен “доктор”

Съставът на научното жури, на което съм член, е определен със заповед рег. № 2369/09.11.2020 г. на ректора на Югозападен университет “Неофит Рилски” – гр. Благоевград, във връзка с публичната защита на дисертационен труд на тема “Престъпления против личността и собствеността, извършени от престъпни сдружения”, за придобиване на образователна и научна степен “доктор”, в област на висше образование 3. “Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.6. “Право”, научна специалност “Наказателно право”, с автор **Страхил Николов Гошев**, докторант редовна форма на обучение в катедра “Публичноправни науки”, при Правно-исторически факултет, с научен ръководител **доц. д-р Юлиана Младенова Матеева**.

I. Биографични бележки за докторанта

Страхил Николов Гошев е завършил висше образование по специалността “Право” в Югозападен университет “Неофит Рилски” – гр. Благоевград през 2013 г. с отличен успех. Зачислен е като докторант редовна форма на обучение в Югозападен университет “Неофит Рилски” – гр. Благоевград на 01.02.2014 г. и е отчислен с право на защита до 01.02.2021 г. От 2015 до 2016 г. е младши адвокат в адвокатска колегия – гр. Благоевград. От 2017 г. до момента е бил последователно младши съдия в ОС – гр. Благоевград, а понастоящем районен съдия в РС – гр. Дупница.

II. Обем и структура на дисертационния труд

Представеният труд е в обем от 237 страници. Библиографският списък на използваната литература показва, че са използвани общо 164 източника: 112 заглавия на кирилица, 16 заглавия на латиница; както и 34 интернет източника и 2 правноинформационни системи. Бележките под линия са 175 на брой. Във връзка с темата на дисертацията, докторантът има три научни статии и един научен доклад.

Структурата на съдържанието е изградена в логическа последователност от увод, изложение в три глави и заключение.

В **увода** са посочени обекта, предмета, целите и задачите на изследването. Посочени са данни за актуалността на нормативната база и съдебната практика, която е ползвал докторанта.

Глава първа, озаглавена “Исторически и наказателноправен анализ на престъпленията, извършени от престъпни сдружения. Сдружаване и критерии за специализирана подсъдност”, се състои от три раздела.

В **раздел първи**, озаглавен “Исторически анализ на отмененото и актуално българско законодателство”, е направен теоретичен анализ на възникването и установяването на престъпленията, извършени от престъпни сдружения.

В **раздел втори**, озаглавен “Престъпно сдружаване, видове и специфики на престъпните сдружения помежду им и спрямо останалите форми на задружна престъпна дейност”, са разгледани спецификите по повод дефиниране на видовете сдружения,

налични в актуалните текстове на наказателния кодекс (НК) и разграничението им от други форми на задружна престъпна дейност.

В **раздел трети**, озаглавен “Критерии за класификация по подсъдност на престъпленията, извършени от престъпни сдружения”, се поставя акцент върху критериите за специализирана подсъдност, съобразно класификацията на деянията, осъществени от тези актуални към момента форми на трайно престъпно сдружаване.

Глава втора, озаглавена “Престъпления против личността, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение”, се състои от два раздела.

В **раздел първи**, озаглавен “Общ преглед и характеристика”, се очертава обхвата на престъпленията против личността, извършвани от престъпни сдружения. Посочени са най-общо разграничителните критерий между отделните законодателни формулировки, използвани в различните състави на Глава II от НК. Направен е анализ на законодателния подход и техника. Обследват се най-общо броят и видът на квалифициращите признаци, предвидени в разпоредбата на чл. 142, ал. 2, т. 6 и т. 8 от НК.

В **раздел втори**, озаглавен “Състави на престъпления против личността, извършени от престъпни сдружения”, авторът се фокусира последователно, следвайки подредбата на наказателния закон, върху детайлно разглеждане на конкретната нормативна рамка, дадена от законодателя, във всеки един от текстовете, предвиждащ наказателна отговорност за дадено престъпление против личността, извършено от престъпно сдружение.

Глава трета, е озаглавена “Престъпления против собствеността, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение”, и се състои от два раздела.

В **раздел първи**, озаглавен “Общ преглед и характеристика”, се очертават най-общо спецификите в законодателния подход по регулиране на обществените отношения, гарантиращи правото на собственост, които се засягат в различна степен и аспекти от отделните престъпления против собствеността, извършени от престъпни сдружения. Посочва се, че вътрешната диференциация между тях, в рамките на Глава V от НК, се базира върху няколко характеристики, представляващи конкретно квалифициращо обстоятелство във всеки от текстовете.

В **раздел втори**, озаглавен “Състави на престъпления против собствеността, извършени от престъпни сдружения”, се изследват въпросите свързани с квалификацията на деянията, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, като се следва поредността на текстовете в НК.

В **заключението** се прави обобщение на изследването. Навеждат се доказателства относно правилността на изводите и разгледаните хипотези по отделните проблеми на настоящия наказателен закон. Дообосновава се тезата относно високо общественоопасния характер на разглежданите деяния и правилността на регламентирането им в особената част на НК в текстовете, уреждащи отделните престъпления. Обсъжда се визията за развитие на материалното наказателно право, съобразно водещия принцип за върховенство на закона във всяко европейско демократично общество. Отчитат се положително достиженията в теорията и практиката, които са основа за осъвременяване на законовите текстове. Правят се препоръки за постигане на ефективни резултати при точното и еднакво прилагане на нормите. Повдигат се за обсъждане множество актуални въпроси. Посочват се основните грешки и непълноти в съществуващата нормативна

уредба. Аргументира се необходимостта от комплексно и логически построено редактиране на съответните текстове и тяхното допълване в областта на наказателното право, както и от задължителна синхронизация с нормите на други клонове на правото, за да се стигне до неговото доразвиване, обогатяване, детайлизиране и прецизиране. Във връзка с това се правят съответните законодателни предложения.

III. Характеристика и оценка на дисертационния труд

1. Работата представлява цялостно и системно изследване на престъпленията против личността и собствеността, извършени от престъпни сдружения в българското наказателно право.

2. По своят обем, структура, съдържание, както и с оглед на използваната научна литература, нормативни актове и интерпретираната съдебна практика, дълбочината на научния анализ и значимостта на изводите и научните приноси, дисертацията напълно отговаря на критериите и изискванията за монографично изследване.

3. Много добре е обоснована актуалността и значимостта на темата, методически правилно и ясно е изградена структурата на дисертационното изследване, обосновани са аргументи за формирания предмет на изследването.

4. Разработването на представената тема осигурява своеобразно допълване на съществуващата празнота в теоретично и практическо отношение.

5. Авторът е проявил самостоятелност към изследваната проблематика и е аргументирал своите изводи.

IV. Публикации по темата на дисертационния труд:

1. Научен доклад на тема: “Критерии за определяне компетентността на специализираните съдилища по чл. 411а от НПК и наказателноправна регламентация на престъплението по чл. 116, ал.1, т.10 от НК”. Сборник с доклади от “XXVII Международна научна конференция за млади учени”, ЮЗУ “Неофит Рилски”, Благоевград, 14-15 Юни 2018 г.

2. Научна статия на тема: “Непознатите престъпления по чл. 240а, ал. 1 и ал. 2 от НК”, Електронно издание www.lex.bg, с референтен номер по НАЦИД: ISSN 2682-9606, София, 16.12.2019 г.

3. Научна статия на тема: “Отвличане и противозаконно лишаване от свобода в съотношение помежду си и с други престъпления”. Kidnapping and unlawful imprisonment in relation to one another and other offenses”. Списание “Икономика и право”. Economics and Law, с референтен номер по НАЦИД: ISSN:2682-972X; том 1, издание II, година 2019, 5.3., Volume:I, Issue: II, Year: 2019, pp.

4. Научна статия на тема: “Незаконният добив на подземни богатства и престъпните сдружения”. Електронно издание www.lex.bg, с референтен номер по НАЦИД: ISSN 2682-9606, София, 06.01.2020 г.

Представените три научни статии и един научен доклад, позволяват да се допълни дисертационния труд, разкриват част от анализа на научните и научно-приложни приноси, както и на авторските постижения. Отличават се с прецизност, аналитичност и обоснованост на авторската позиция.

V. Научни приноси в дисертационния труд

Научните приноси в дисертационния труд са **многобройни и имат различна тежест и значение**. Най-важните, основните и съществени приноси, се заключават в следното:

1. Представеният дисертационен труд е първото изследване с комплексен характер на български език, което обхваща законодателната и доктринална рамка на деянията против личността и собствеността, извършени от престъпни сдружения.

2. На основата на съществуващите теоретични възгледи, действаща нормативна база и налична съдебна практика е направена авторова интерпретация, подчинена на класическите принципи в наказателното право. С нея се дефинират правното естество, основанийето и функциите на наказателния закон по повод регулирането на обществените отношения, засегнати или застрашени от престъпленията, извършени от престъпни сдружения.

3. Очертани са особеностите на правоотношението, което се създава при сдружаването като задължителна основа за вторичната престъпна дейност, посочват се неговите характерни обективни и субективни признаци.

4. Определени са възможните връзки на субекта със сдружението, разграничават се отделните хипотези във връзка с наличието или липса на негово участие в самото трайно престъпно обединение.

5. Съпоставени са едни спрямо други различните форми на задружна престъпна дейност, като се фиксират границите на приложението им при определяне съставомерността на отделните видове престъпления против личността и собствеността.

6. Анализирани са различните подходи, предпочетени от законодателя, в отделни текстове от особената част на НК, класифицирани са в системата от задължителни предпоставки и обстоятелства, белезите разграничаващи отделните престъпления против личността и собствеността помежду си и спрямо други престъпления, уредени извън обсъжданите глави от НК.

7. Потвърждават се и се доразвиват някои от съществуващите схващания: относно по-високата степен на обществена опасност на разглежданото деяние, извършено по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение и “близостта” му с правната природа на институтите на съучастието, предварителния престъпен сговор в различните му форми и др.

8. Направени са предложения за изменение и допълнение в законодателството, свързани с различни състави от особената част на НК и чл. 411а от НПК, общо 25 на брой. Всички те са подробно описани, мотивирани и изведени в съответните глави и раздели, както и систематизирани в изричен каталог. Чрез тях, според автора биха били постигнати в по-голяма степен целите и задачите на наказателния закон в частта му, насочена срещу престъпленията против личността и собствеността, извършени от престъпни сдружения.

VI. Теоретична и практическа значимост на дисертационния труд

1. Изводите от поставените в дисертацията въпроси, могат да бъдат използвани както в учебния процес при изучаване на дисциплината “Наказателно право”, така и при научно-изследователската дейност при последващо разработване на темата за престъпленията против личността и собствеността, извършени от престъпни сдружения в българското наказателно право.

2. Систематизираните теоретични позиции и съдебна практика освен, че могат да послужат в дейностите по правоприлагане, заедно с направените препоръки във връзка с разследването, ще бъдат полезни и за работата на разследващите органи.

3. Вследствие от направеното проучване са изведени предложения **de lege ferenda**.

VII. Критични бележки и препоръки

1. Добре би било да се обърне внимание, макар и не толкова подробно, върху основните качества на субекта на престъплението в контекста на принципното обосноваване на наказателната отговорност, съответно върху изискуемите допълнителни наказателноправни релевантни качества на субекта на престъплението, когато той е особен.

2. Трудът се нуждае от по-детайлизирана характеристика на задружната престъпна дейност, както и от по-задълбочен анализ на нейната уредба, не само в особената, но също така и в общата част на наказателния кодекс (бележката да се разбира в качествен, а не в количествен аспект). Независимо от факта, че тази материя подробно вече е изследвана от други автори, дисертантът е добре да ѝ обърне подобаващото във връзка с избраната тема внимание, както и да даде свой собствен принос в тази област.

3. Липсва подробно и категорично разграничение между факултативното (същинско) съучастие и необходимото (несъщинско) съучастие. Добре е да бъде обърнато особено внимание, че нормите на същинското съучастие (чл. 20-22 НК), което авторът нарича “обикновено” (с. 23, 30, 42 и 47, вероятно ограничавайки го само до контекста на съизвършителството), не са предметни, т.е. не регулират даден вид престъпление, което означава, че съучастието не е вид престъпление. С други думи институтът на същинското съучастие е функционален. Докато за необходимо съучастие като особена форма на задружна престъпна дейност говорим тогава, когато основният състав на определен вид престъпление съдържа като свой обективен признак съизвършителска дейност. Нормите на необходимото съучастие нямат функционален характер, а предметен такъв, който толкова го отдалечава от същинското съучастие. Доколкото същинското съучастие никога не е отделен вид престъпление, а е начин, способ за неговото извършване, то съответното необходимо (несъщинско) съучастие винаги представлява конкретен вид престъпление.

4. Във връзка с предходната бележка, случаите на съизвършителство, предвидени в квалифицирани състави на някои видове престъпления (напр. чл. 195, ал. 1, т. 5 НК и чл. 199, ал. 1, т. 2 НК), представлявайки особени форми на задружна престъпна дейност, погрешно се приемат от автора, че “също се осъществяват при условията на “необходимо съучастие” (с. 48).

5. В известна степен е крайно, поради факта, че е обобщаващо, твърдението на автора, че “и при двете хипотези по чл. 321, ал. 1 НК не е налице престъпен резултат, а единствено строго формална и безрезултатна, предварителна престъпна дейност, която не е субсидиарна, а съставлява самостоятелно завършено престъпление (с. 38). Ако все пак се приеме, че това ще е вярно по отношение на инкриминираната дейност по ръководене на организирана престъпна група (чл. 321, ал. 1, пр. 2 НК), то по отношение на дейността по образуването ѝ (чл. 321, ал. 1, пр. 1 НК), това не може да бъде споделено. В тази връзка е по-правилно виждането на проф. Иван Ненов, че законодателят под “образува”, “визира не простото извършване на действия в тази насока, а постигането на този резултат” (Ненов, И. Наказателно право. Особена част. Кн. 1. София: Наука и изкуство. 1956 г. с. 65) – в конкретния случай създаването на организирана престъпна група. Съответно “извършването на организаторски действия, които не са довели до нейното образуване” (Ненов, И. Цит. съч. с. 66), могат да представляват недовършен опит към чл. 321, ал. 1, пр. 1 НК.

6. Осезателно дефиницията на една от често срещаните форми на престъпното сдружение по чл. 93, т. 20 НК, се използва през цялото време от автора безрезервно и

безкритично. Трудът само би спечелил от актуализирането на този принципно неясен и поради това подвеждащ със съдържанието си текст. В тази връзка липсва и достатъчно ясното и аргументирано разграничение между организираната престъпна група и същинското съучастие.

7. На следващо място, трудът отново би спечелил от един макар и кратък, но качествен сравнителноправен анализ на това, каква е правната уредба, включително и съдебната практика по отношение на изследваната материя в другите държави. В тази връзка прави впечатление, че само един от всичките посочени в библиографията шестнадесет източника на латиница, е цитиран в дисертацията.

8. При формирането на определени тези може да бъде отбелязана липсата на достатъчна завършеност при тяхното формулиране и анализиране. На моменти се усеща нуждата от обобщение на изложеното, от ясен и точен извод, посредством който авторът по-категорично да открий своята позиция по конкретния изследван проблем.

VIII. Заключение

Изложените в настоящото становище критични бележки и препоръки не са от такова естество, че да надделеят над положителната оценка за научните приноси в дисертационния труд. Точно обратно, вследствие на положените значителен труд и усилия и на базата на аргументирания научен анализ, в него **напълно са постигнати поставените цели и задачи.**

Предвид изпълнението на всички нормативно установени изисквания за разработване и защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен “доктор”, съгласно ЗРАСРБ, и правилника за неговото прилагане, и с оглед на цялостната оценка върху представения дисертационен труд, **убедено давам положителната си оценка за него и гласувам “ЗА” присъждане на образователната и научна степен “ДОКТОР” на Страхил Николов Гошев**, в област на висше образование 3. “Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.6. “Право” и научна специалност “Наказателно право”.

Изготвил становището:

Доц. д-р Живко Ангелов Велчев

30.12.2020 г.

гр. София